

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ד, 2024
מספר השאלון: 011241
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה, הבעה ולשון שאלון מותאם

הוראות לנבחן

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות. יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

א. משך הבחינה: שלוש שעות וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק ראשון – הבנה והבעה – 50 נקודות

חלק שני – לשון – 50 נקודות

פרק א: שם המספר

פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים

סך הכול – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר (נספח 2).

ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.

שימו לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

נספחים: נספח 1 – מאמרים; נספח 2 – דף עזר.

הנחיות מיוחדות למועד זה: בפרק ב (תחביר) ובפרק ג (מערכת הצורות) – "בפרק זה חמש שאלות (לכל שאלה –

12 נקודות). תוכלו לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק זה, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור

בפרק לא יעלה על 40 נקודות."

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון – הבנה והבעה

שאלה 1

הדעה המקובלת היא שהשיעמום הוא דבר שלילי, ולכן יש להימנע ממנו ולברוח ממנו (או לבטל אותו מהר ככל האפשר).

שאלה 2

שתיים מן הסכנות האלה:

- היעדר שיעמום פוגע בהתפתחות התקינה של ילדים.
- הוא עלול להפוך את הילדים לחסרי שקט ולחרדתיים, ולנטוע בהם תחושה מוטעית שהחיים צריכים להיות רצף בלתי פוסק של עשייה תכליתית ולעיתים גם תחרותית.
- הוא פוגע ביצירתיות של הילדים – ביכולת שלהם לפתח רעיונות חדשים ומקוריים.

שאלה 3

מטרת הניסוי הייתה לבחון את הקשר בין שיעמום לבין יצירתיות, כלומר לבדוק אם השיעמום משפיע על היכולת לחשוב באופן יצירתי (אם אנשים משועממים חושבים באופן יצירתי יותר).

שאלה 4

- המלצה 1: על ההורים לא לשאת באחריות לשיעמום של הילד, אלא לאפשר לו להשתעמם ולהתמודד עם השיעמום בעצמו.
- המלצה 2: על ההורים לכוון את הילד לפתח תחביבים, כלומר לפתח אצלו תחומי עניין וסקרנות, כדי שיוכל להעסיק את עצמו.

שאלה 5

מקור תחושת האשמה הוא ההתניה התרבותית של החברה המערבית: בחברה זו רווחת התפיסה שיש למלא כל רגע פנוי בעשייה, והיא מצויה במרדף אין-סופי אחר שיפור, לימוד, צמיחה והתייעלות. לכן ישיבה בחוסר מעש ובבטלה נחשבת כמוה כהודאה בכישלון. הורים שהפנימו תפיסה זו חשים שאם ילדם משתעמם – הם נכשלו בתפקידם, ולכן הם מרגישים אשמים.

שאלה 6 – סקירה לדוגמה

השיעמום – לא רק תחושה מטרידה

רבים מאיתנו רואים בשיעמום מצב שיש לברוח ממנו, אולם חוקרים ומומחים מצביעים על כך שיש לו גם צדדים חיוביים.

שיעמום הוא תחושה לא נעימה של חוסר נוחות, אדישות וריקנות. הוא מופיע בדרך כלל כשאנו עוסקים בפעילות חדיגונית או מוכרת שאין בה אתגר (מרגלית, 2019; שפילמן, 2019). למעשה, זהו אות פנימי המסמן לנו שהמצב הנוכחי אינו עונה על צרכינו (שפילמן, 2019).

דווקא בתחושה זו טמונים יתרונותיו. ראשית, השיעמום מניע אותנו לצאת מן המצב הנוכחי ולחפש עיסוק משמעותי יותר (מרגלית, 2019; שפילמן, 2019). שנית, הוא מעודד יצירתיות: כשהסביבה החיצונית אינה מעניינת אותנו, המחשבות נודדות, והחשיבה האסוציאטיבית שמתעוררת מאפשרת לבחון בעיות מזווית חדשה ולמצוא להן פתרונות מקוריים (מרגלית, 2019). שלישית, אצל ילדים השיעמום מאלץ לבחור מה לעשות, ובכך מסייע להם להכיר את עצמם, לגלות תחומי עניין ולפתח עצמאות ואחריות לרווחתם הנפשית (שפילמן, 2019). נראה אפוא שבמינון מתאים השיעמום אינו מזיק, אלא אף חיוני להתפתחותנו.

ביבליוגרפיה

מרגלית, ל' (דצמבר, 2019). אנחנו ממש לא אוהבים להשתעמם, אבל חשוב מאוד שזה יקרה לנו מדי פעם.

מעריב. אוחר מ־maariv.co.il.

שפילמן, מ' (יוני, 2019). אל תפחדו לשעמם את הילדים שלכם. **ynet**. אוחר מ־ynet.co.il.

חלק שני – לשון

שאלה 7

- באחד עשר באוגוסט; תשע ההצעות
- עשרים ושניים אלף תלמידות ותלמידים; בשלושת המקומות; פי עשרים וחמישה; שמונה מאות חמישים ותשעה תלמידים
- שלושים ושישה אחוזים
- שבע עשרה פעמים; שמונה עשר מיליון
- מספר אחת

שאלה 8

- א. משפט (1) – משפט מורכב.
משפט (2) – משפט פשוט.
משפט (3) – משפט איחוי (מאוחד / מחובר).
- ב. (1) בעת האחרונה נמצא [כי אנשים משועממים הם יצירתיים יותר מאנשים [שאינם חווים שיעמום]] הפסוקית החיצונית [כי אנשים משועממים ... שיעמום] – פסוקית נושא; הפסוקית הפנימית [שאינם חווים שיעמום] – פסוקית לוואי (בתוך פסוקית הנושא).
(3) [קריאת מספרים היא פעילות פסיבית יותר מהעתקה שלהם], איבר א [ולכן היא משעממת יותר]. איבר ב
- ג. • משפטים (2) ו־(3).
• הקשר הלוגי: סיבה ותוצאה (סיבתיות).
• משפט (2): גורם (ל־); משפט (3): (ו)לכן.

שאלה 9

- א. • משפט (1): [בעבר הרחוק] תיאור זמן ([הרחוק] – לוואי) [אנשים] נושא [נהגו] נושא [בלי רדיו]. תיאור אופן (יתקבל גם: בעבר – תיאור זמן, הרחוק – לוואי, אנשים – נושא, נהגו – נושא, בלי רדיו – תיאור אופן).
- משפט (2): בעבר אנשים נהגו לצעוד בלי אוזניות. (נושא מורחב)
- המשמעות במשפט (1): הסיעו כלי רכב (נהגו במכונית).
- המשמעות במשפט (2): עשו זאת בשגרה / היו רגילים / עשו זאת שוב ושוב.
- ב. • משעממים – נושא; הלמידה – לוואי.
- אף על פי שחלק מן השיעורים משעממים, המורים אינם משנים את צורת הלמידה.
- (או: המורים אינם משנים את צורת הלמידה, גם אם חלק מן השיעורים משעממים.)
- [אף על פי שחלק מן השיעורים משעממים] פסוקית (תיאור) ויתור

שאלה 10

- א. • (1) אדם השואף להצלחה אינו נרתע מפעילויות בעלות ערך, [גם אם הפעילויות משעממות]. פסוקית (תיאור) ויתור
- (2) [אם ההתראות לא נותנות לכם מנוחה], פסוקית (תיאור) תנאי בטלו אותן.
- (3) [כשילד מתלונן לפני הוריו על שיעמום], פסוקית (תיאור) זמן הוא למעשה פונה אליהם בבקשת עזרה.
- מי ששואף להצלחה, אינו נרתע מפעילויות בעלות ערך, גם אם הפעילויות משעממות.
- [מי ששואף להצלחה] פסוקית נושא

ב.

צורת הבינוני	התפקיד התחבירי	חלק הדיבור
משפט 1: המניע	נושא	שם עצם
משפט 2: המשעממת	לוואי	שם תואר

שאלה 11

- א. • הילדים מתמכרים לגירויים חיצוניים, כמו טלוויזיה ומשחקי מחשב, לצורך סיפוק ועניין.
 • המילים שהתמורה ממירה: לגירויים (חיצוניים).
 • התפקיד התחבירי: מושא.
 ב. • ההסגר: למרבה הצער.
 • לפי ג'ר"ר טולקין, למטלה זו נדרשו כמויות עצומות של זמן ואנרגיה, ולמרבה הצער היא הייתה משעממת עד אימה.
 (אפשר גם: "לדברי ג'ר"ר טולקין, ..." / "...עד אימה, כך לדברי ג'ר"ר טולקין".)
 ג. • הספר "ההוביט", שכתב הסופר ג'ר"ר טולקין, הוא אחד מיצירות הספרות הקלסיות של המאה ה-20.
 (שכתב הסופר ג'ר"ר טולקין) פסוקית לוואי
 (אפשר גם: "הספר 'ההוביט', שהוא אחד מיצירות הספרות הקלסיות של המאה ה-20, נכתב בידי הסופר ג'ר"ר טולקין" / "את הספר 'ההוביט', שהוא אחד מיצירות..., כתב הסופר ג'ר"ר טולקין".)

שאלה 12

- א. • במשפט (1): קיום / שייכות ("יש" קיומי – קיים לה מוניטין).
 • במשפט (2): המלצה / ציווי / חובה – מודליות ("יש ל-" = צריך, חייבים).
 ב. • (1) [למי] מושא הילדים פונים כאשר משעמם להם?
 (2) [כיצד] תיאור (אופן) מורים יכולים לגייס את השיעמום לטובת הלמידה?
 ג. • הבעיה אינה חיפוש האושר אלא הפגת השיעמום, ולשם כך נדרשת עקשנות.
 • התפקיד התחבירי: נשוא.
 • הקשר הלוגי: ניגוד.

שאלה 13

הפועל	השורש	הבניין
מושיבים	י-ו-ש-ב	הפעיל
מְטַעֵית	ט-ע-י	הופעל
לְהַשְׁתַּנּוֹת	ש-נ-י	התפעל
מְתַלֵּוֹן	ל-י-ו-ן	התפעל
קְרוּי	ק-ר-א	קל (פעל)
יֵאָפֵּשֶׁר	א-פ-ש-ר	פיעל
נִרְאִים	ר-א-י	נפעל

שאלה 14

א. נְנַדְגַּד – השורש: נ-ד-נ, הבניין: פיעל
נוֹדָה – השורש: י-ד-י, הבניין: הפעיל
מְנַדָּה – השורש: נ-ד-י, הבניין: פועל
מְנַד – השורש: נ-ו-ד, הבניין: הפעיל

ב. (1) חלק הדיבור: שם תואר; האות נו"ן: שורשית.
(2) חלק הדיבור: פועל; האות נו"ן: מוספית.

ג. השורש: מ-ע-ד; הבניין: קל.

שאלה 15

א. (1) צורת בינוני: נבדקים; הבניין: נפעל; חלק הדיבור: שם עצם.
(2) צורת בינוני: מעניינת; הבניין: פיעל; חלק הדיבור: שם תואר.

ב. השם היוצא דופן מבחינת המשקל הוא הַזֵּיָה, משקלו הוא קְטִלָּה ושורשו הוא ה-ז-י.
המשקל המשותף לשלושת השמות האחרים הוא הַקְטִלָּה.

ג. סוג הצורן הסופי: גזירה; משמעותו: שם מופשט.

שאלה 16

א. במחקר שפורסם (או: שהתפרסם) בשנת 2019, נמצא כי חלה עלייה... התבקשו הנחקרים להשיב... לא הותירו מקום לספק... רמת השיעמום עלתה (או: עולה) בכל קבוצות הגיל.
בני הנוער כיום מצויים (או: נמצאים) יותר זמן לבד מבעבר ומבלים פחות זמן עם חברים... שבמחקר הודו בני הנוער... כדי להפיג את תחושת השיעמום.

ב. ממשימות משעממות; ניתוח תוצאות; להרהור או לחשיבה (או: למחשבה); לפיתוח יכולת יצירתית; שיעמום ובהייה בתקרה; את התפוקה של העובדים.

שאלה 17

א.	שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי
	קיהול	אתרון
	רחשת	רעיונאי
	תסחורת	

ב. שלושה מבין שמות הפעולה האלה:

בטלה – פיעל

הסבר – הפעיל

הזדמנות – התפעל

חשיבה (או: מחשבות) – קל (פעל)

ג. • קבוצה ראשונה: קָבֵלָן.

• קבוצה שנייה: מְחַזֵּר.

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon